

Ana Biočić

“NEVALJAO” SVEĆENIK ILI “NEMARAN” BISKUP? – TUŽBA ĐAKOVAČKOG SVEĆENIKA JOSIPA KARLA FUČKA PROTIV BISKUPA STROSSMAYERA 1869. GODINE

Ana Biočić
Katolički bogoslovni fakultet
Sveučilišta u Zagrebu

UDK 929Fučko, J.
[347.91:348.58](497.5)“18”
Izvorni znanstveni rad
Primljeno: 15.6.2015.
Prihvaćeno: 11.11.2015.

U članku se na osnovu arhivske građe Hrvatskog državnog arhiva, Državnog arhiva u Zagrebu i Nadbiskupijskog arhiva u Zagrebu istražuje optužba protiv biskupa Josipa Jurja Strossmayera za zanemarivanje i nepošteno postupanje prema kapelanima svoje Đakovačke ili Bosanske i Srijemske biskupije. Optužbu je duhovnim i civilnim vlastima uputio kapelan biskupije Josip Karlo Fučko. U prvom dijelu rada donose se biografski podaci o tužitelju Fučku koji se kasnije dovode u vezu sa samom optužbom, potom se rekonstruira tijek tužbe za koju je otkriveno kako je imala i političku pozadinu, te se iznose posljedice koje je imala za tužitelja i optuženog. Na kraju se prikazuje Fučkov život nakon tužbe s obzirom na to da je degradiran u status laika.

Ključne riječi: biskup Josip Juraj Strossmayer, Josip Fučko, Đakovačka ili Bosanska i Srijemska biskupija, tužba, duhovne vlasti, civilne vlasti, kanonsko pravo, druga polovica 19. stoljeća, crkvena povijest

Uvod

U Hrvatskom državnom arhivu u Zagrebu i Nadbiskupijskom arhivu u Zagrebu pohranjene su tužbe svećenika Josipa Fučka prvo crkvenim (Duhovnom stolu u Zagrebu),¹ a potom i civilnim vlastima (Odjelu za bogoštovje i nastavu pri Zemaljskoj vladi u Zagrebu) na nasilničko i samovoljno ponašanje biskupa svoje Đakovačke ili Bosanske i Srijemske biskupije Josipa Jurja Strossmayera. Budući da o ovim tužbama u historiografiji nema spomena, cilj je rada utvrditi jesu li navedene optužbe istinite, istražiti postoji li neki drugi motiv za podizanje tužbe, te kako je proces

¹ Nekoliko dokumenata vezanih uz “slučaj Fučko” napisano je na latinskom jeziku, ovdje zahvaljujem kolegici Sanji Miljan na pomoći oko prijevoda.

završen kao i njegove posljedice na tužitelja i optuženog. Navedene tužbe će se pokušati sagledati kroz širi povijesno-politički kontekst.

Kako bi se navedeno postiglo, tako treba prikazati i neke momente iz života Josipa Fučka, dok se biografski podaci o biskupu Strossmayeru ovdje neće iznositi s obzirom na to da postoji više radova o toj temi.² Također, potrebno je određenu pažnju u radu posvetiti crkvenim zakonima, koji su tada bili na snazi, kako bi se utvrdilo u kojoj mjeri ih se biskup Strossmayer pridržavao, ili ih je kršio.

Prvim službenim zakonikom Katoličke crkve *Codex iuris canonici* iz 1917. godine, a koji je stupio na snagu 19. svibnja 1918., propisane su ovlasti ali i dužnosti biskupa, župnika i kapelana te njihovi međusobni odnosi.³ Do tada su vrijedili propisi iz *Corpus iuris canonici*, za čije je tiskanje 1582. godine najzaslužniji bio papa Grgur XI-II. (1572.-1585.), a sastojao se od nekoliko službenih i neslužbenih zbirki nastalih što na privatni što na poticaj Svete Stolice.⁴ Ovaj je *Corpus iuris canonici* jasno odredio distinkciju između duhovnika i laika: duhovnici se moraju kloniti plesa, lova, kockanja, gostionice, biti primjereno odjeveni, moliti časoslov.⁵ Biskupu je pritom pripalo pravo opomenuti klerika koji se nije ponašao u skladu s propisanim, ali i suspendirati ga, te mu sasvim oduzeti službu i nadarbinu. Osim navedenog biskup je mogao za kaznu poslati svećenika na duhovne vježbe.⁶

Nadalje, jasno je propisana crkvena hijerarhija u skladu s kojom su niži duhovnici morali biti poslušni odličnijima od sebe, tako svi članovi crkve moraju biti poslušni papi, a svi članovi biskupije (laici i kler) biskupu. Poslušnost se očitovala u tome da se biskupa poštuje, izvršava njegove zapovjedi i priznaje njegova sudska vlast, a oni koji se ogriješe mogli su biti izopćeni.⁷ Biskup je imao određene dužnosti (npr. vizitirati biskupiju, rezidirati u njoj), ali i prava poput suđenja duhovnicima u svim crkvenim procesima, pa su sukladno tome svećenici bili podređeni civilnim vlastima samo u svjetovnim pitanjima (kao što je nasljeđivanje, vlasništvo ili dugovi).⁸

² Više o biskupu Strossmayeru vidjeti npr. u: Matija Pavić – Milko Cepelić, *Biskup Josip Juraj Strossmayer*, Đakovo 1994.; *Međunarodni znanstveni skup Josip Juraj Strossmayer*, Zagreb, 19. svibnja 2005. – Đakovo, 20. svibnja 2005.: povodom 190. obljetnice rođenja i 100. obljetnice smrti: zbornik radova, ur. Franjo Šanjek, Zagreb 2006.; *Međunarodni znanstveni skup Lik i djelo Josipa Jurja Strossmayera: zbornik radova*, ur. Stanislav Marijanović, Osijek 2008.; *Zbornik radova 7. i 8. Strossmayerovih dana*, ur. Ivica Mandić, Đakovo 2011.

³ *Codex iuris canonici* je bio na snazi do 1983. godine, a potom dolazi novi zakonik koji je i danas na snazi. Više u Matija Berljak, Uvodna riječ prijevodu *Kodeksa kanonskog prava* Franje Hermana, u: *Kodeks kanonskog prava proglašen po nalogu pape Benedikta XV.*, prev. Franjo Herman, prir. Matija Berljak, Zagreb 2007., str. V-VII.

⁴ *Corpus iuris canonici* je najvažnija zbirka crkvenih zakona, a sastoji se od šest knjiga. Više u: Ante Crnica, *Priručnik kanonskoga prava Katoličke crkve*, Zagreb 1945., str. 3-4; Petar Gasparri, Predgovor, u: *Kodeks kanonskog prava proglašen po nalogu pape Benedikta XV.*, str. X-XXI.

⁵ Ferdinand Belaj, *Katoličko crkveno pravo*, Zagreb 1901., str. 110-114.

⁶ Više u: Belaj, *Katoličko crkveno pravo*, str. 113.

⁷ Piše kako se svećenik treba pokoriti poglavaru i kada smatra da je poglavar u krivu. Više u: Belaj, *Katoličko crkveno pravo*, str. 121-122.

⁸ Još neke od ovlasti biskupa bile su: sudi mu samo papa, ne mora primiti vojnika na stan, ne treba imati biljege za određene podneske, itd. Više u: Belaj, *Katoličko crkveno pravo*, str. 218-224.

Premda su duhovnici bili podređeni crkvenim sudovima, ali i civilnim sudovima u gore navedenim pitanjima, za biskupe to nije vrijedilo – bili su podređeni samo crkvenim vlastima, osim ako kralj i papa ne odrede drugačije.⁹ Za župnike je određeno da od biskupa primaju vlast, pa o njemu i ovise.¹⁰ Njihove su dužnosti bile također propisane (podučavati župljane, služiti misu), kao i ovlasti među koje je spadalo imati župnog pomoćnika – kapelana. Kapelane je prema odredbama Tridentskog koncila birao sam župnik, no to se promijenilo i njihovo je imenovanje, u 19. stoljeću koje se ovdje istražuje, pripalo u ovlasti biskupa. Biskup je time dobio pravo kapelane premještati po župama, no ipak su imali određena prava poput onoga na pristojno uzdržavanje.¹¹ Upravo se na ovo pravo pozivao kapelan Josip Fučko, svećenik Đakovačke ili Bosanske i Srijemske biskupije. Naime, Fučko se, između ostalog, žalio na financijsku pomoć koju je dobivao, a koju je smatrao nedostojnom svećeničkom staležu.

Život Josipa Fučka do tužbe na biskupa Strossmayera

Biografski podaci o Josipu Karlu Fučku su oskudni, ali i neujednačeni. Po pitanju mjesta rođenja izvori su složni – radi se o Požegi, no godina rođenja je sporna. Naime, prema sačuvanoj domovnici rođen je 1835. godine u Požegi od oca Ivana i majke Rozalije,¹² dok Antun Jarm u svojoj knjizi *Dijecezanski svećenici koji su djelovali na sadašnjem području Biskupije Đakovačke i Srijemske od 1701. do 2003. godine* navodi da je rođen 9. prosinca 1833., a istu godinu nalazimo i na njegovom grobu na Mirogoju.¹³ Iako mu je domovnica izdana 1887. godine i vlastoručno ju je potpisao, podaci navedeni na njoj nisu vjerodostojni jer je prema Matici rođenih za Požegu kršten 9. prosinca 1833., a krsno mu je ime bilo Karlo.¹⁴

Školovao se u Zagrebu u Pravoslavnoj akademiji gdje je zabilježen kao redoviti slušač, urednog vladanja, školske godine 1852./53.¹⁵ Tijekom školovanja izostao je jedan semestar zbog bolesti, što potvrđuje liječnik Jellačić iz Požege.¹⁶ Ipak, 5. ožuj-

⁹ Isto, str. 124-125.

¹⁰ Isto, str. 245-249.

¹¹ Isto, str. 250.

¹² Domovnica mu je izdana 3. siječnja 1887. u Požegi, a sačuvana je u: Državni arhiv u Zagrebu, osobni fond Fučko Josip, br. 835 (dalje: HR-DAZG-835), kut. 1, dokument 1.

¹³ Na internet stranicama Mirogoja piše kako je umro 1918. godine u 85. godini života prema čemu je rođen 1833. godine (<http://www.gradskagroblja.hr/default.aspx?id=382>). Također pogledati u: Antun Jarm, *Dijecezanski svećenici koji su djelovali na sadašnjem području Biskupije Đakovačke i Srijemske od 1701. do 2003. godine*, Đakovo 2003., str. 251.

¹⁴ Podaci o roditeljima s domovnice su točni, a majčino djevojačko prezime bilo je Dermich (Dermić). Vidi: Matična knjiga rođenih Požega 1828-1843., Mense decembri, u: *Protocolum Baptisatorum In Parochia Liberae et Regiae Civitatis Poseganae Anno Domini 1833.* "Croatia, Church Books, 1516-1994" Database with images, *FamilySearch* (<https://familysearch.org/pal:/MM9.3.1/TH-1942-28335-2404-6?cc=2040054&wcc=9R24-VZR:391644801,391764901,391983301>; pregledano 16. listopada 2015.).

¹⁵ HR-DAZG-835, kut. 1, dokument 3.

¹⁶ Potvrda liječnika od 17. kolovoza 1853., u: HR-DAZG-835, kut. 1, dokument 4.

ka 1852. uspješno je završio Pravoslavnu akademiju.¹⁷ Godine 1857. završio je bogoslovne nauke u Đakovu,¹⁸ a 22. srpnja iste godine ređen je za svećenika.¹⁹

Kao kapelan promijenio je više župa (1861. godine Vrpolje, 1862. godine Nijemci i Sikirevci, 1863. godine Hrtkovci, 1864. godine Babina Greda, sljedećih godina: Drenovci, Gradište, Kopanica, Jankovci), te ga je Duhovni stol dva puta kaznio zatvorom zbog divljeg i svećeniku neprimjerenog ponašanja.²⁰ S obzirom na to da se nije slagao sa župnicima i da je iz svake župe otišao zbog sukoba sa župnikom, od 12. veljače 1868. živio je kod majke udovice.²¹ Tada je dobio dopis od Duhovnog stola u Đakovu da si sam nađe župu u kojoj bi mogao djelovati kao kapelan jer je bio "nesnosan", no Fučko taj zadatak nije mogao ispuniti pa mu je u srpnju 1868. godine određena mirovina u iznosu od 120 forinti godišnje iz Zaklade nemoćnih svećenika. Budući da nije bio primjerenog vladanja, u ožujku 1869., uskraćena mu je i ta potpora sve dok župnik, župe u kojoj je boravio, ne potvrdi da se počeo ponašati kako dolikuje svećeniku.²²

Tužbe protiv Josipa Fučka uoči njegove žalbe na biskupa Strossmayera

Godine 1869. Fučko je boravio u Požegi kod majke, a njegov odnos s duhovnim vlastima bio je na rubu kraha. Iz tog je perioda izvještaj Ivana Thallera (1812.-1878.),²³ opata, vicearhiđakona, konzistorijalnog savjetnika i župnika u Požegi gdje je Fučko boravio, o njegovu ponašanju.²⁴ Fučko je optužen za "skandalozan i nemoralan" život, a također se u dopisu smatra opasnim za vjernike te se opominje da se pokori strožoj klauzuri.²⁵ Vikar je uputio deset dana kasnije odgovor Thalleru.²⁶ U odgovo-

¹⁷ HR-DAZG-835, kut. 1, dokument 8.

¹⁸ Hrvatski državni arhiv, Predsjedništvo zemaljske vlade (dalje: HDA-PRZV-78), sv. 6, br. 1191, kut. 28, 1870. g., br. spisa 1765, fol. 1.

¹⁹ Nadbiskupijski arhiv u Zagrebu (dalje: NAZ), Nadbiskupski duhovni stol (dalje: NDS), spis br. 2648/1870., lokalni br. spisa 690, fol. 1-5.

²⁰ Više o Fučkovu ponašanju u navedenim župama pogledati dalje u radu. Prijepis istrage protiv Fučka čitan na sjednici Duhovnog stola u Đakovu 6. listopada 1870., u: NAZ-NDS-spis br. 2648/1870., lokalni br. spisa 2526, fol. 1-5.

²¹ HDA-PRZV-78, sv. 6, br. 1191, kut. 28, 1870. g., br. spisa 1765, fol. 3.

²² NAZ-NDS-spis br. 2648/1870., lokalni br. spisa 2526, fol. 6.

²³ Više o Ivanu Nepomuku Thalleru u: Tomislav Wittenberg, Osam generacija Thallera. Požega kao odskočna daska. U povodu 370-te obljetnice rođenja Paula Josefa Thallera, *Godišnjak Njemačke narodnosne zajednice*, sv. 1, Osijek 2008., str. 195-196.

²⁴ Na dopisu je razvidna samo godina zahvaljujući čemu znamo da se radi o 1869., no sačuvani odgovor na izvještaj otkriva da se radi o 11. svibnju.

²⁵ Izvještaj je na latinskom jeziku, ali nije sasvim jasn tko ga šalje, pa se pretpostavlja da se radi o prijepisu Thallerova izvještaja ordinarijatu Đakovačke ili Bosanske i Srijemske biskupije koji je poslan Zagrebačkoj nadbiskupiji kao nadležnoj jer u zaglavlju piše "hujus Archidioecesis aman-detur" (NAZ-NDS- spis br. 2648/1870., lokalni br. spisa 1185).

²⁶ U odgovoru piše "officii hujus vicarialis" ... "hujus Archidioecesis", prema čemu je odgovor odaslao vikar nadbiskupije (Zagrebačke). NAZ-NDS-spis br. 2648/1870., lokalni br. spisa 1185. Potvrda da je dopis bio upućen Zagrebačkoj nadbiskupiji i da je odgovor upućen odande je spis o istrazi dijecezanskog odvjetnika Đakovačke ili Bosanske i Srijemske biskupije protiv Fuč-

ru su tražili da se Fučka "ozbiljno" opomene jer će u protivnom odgovarati za svoj nemoralan život, a krajnja konsekvencija njegova lošeg ponašanja, koje se odražava i na vjernike, bit će obraćanje svjetovnim vlastima da ga potjeraju iz biskupije.²⁷

Kler iz Požege se ponovno žalio na Fučkovo ponašanje, a tu je tužbu Metropolitanski duhovni stol u Zagrebu poslao đakovačkom ordinarijatu sa zahtjevom da se poduzme nešto u vezi s Fučkom, koji je već nekoliko mjeseci hodao po Zagrebu u svjetovnoj odjeći i neobrijan, te se svojim riječima i djelima ponašao skandalozno.²⁸

Posljednja sačuvana tužba požeškog klera protiv Fučka bila je iz rujna 1870. godine iz čega se dade zaključiti da do tada, po pitanju prethodnih tužbi, protiv Fučka ništa nije poduzeto.²⁹

Prema gore navedenim odredbama iz *Corpus iuris canonici* Fučkovo je ponašanje bilo problematično jer se nije pridržavao odredaba kanonskog prava. Njegovo je vladanje bilo nedolično po pitanju odijevanja, ponašanja i javnog djelovanja, a nadređeni biskup je imao svako pravo, na osnovu ovih propusta, kazniti ga.

Tužba protiv biskupa Strossmayera

Josip Fučko se, nakon što je doznao za tužbu podnesenu protiv njega zbog svećeniku nedoličnog ponašanja, osobno obratio Metropolitanskom duhovnom stolu u kolovozu 1869. godine.³⁰ Izrazio je svoje čuđenje zbog optužbi koje je smatrao lažima i klevetama. Također dolazi na vidjelo njegovo mišljenje o biskupu Strossmayeru – optužio ga je da kapelane tretira kao robove i da ga je "progonio" i uskratio mu plaću.³¹ Poziva se na kanonsko pravo i civilne zakone, što ukazuje da se radi o osobi sa solidnim obrazovanjem. Pogotovo je isticao neumjesnim i nepravednim da se netko proglašuje krivim bez da ga se sasluša. Zbog nevolja koje mu je priredio biskup Strossmayer, Fučko se prema vlastitim riječima, išao u siječnju 1869. godine žaliti zagre-

ka u kojem se spominje Thallerov izvještaj od 11. svibnja 1869., na osnovu kojeg je Metropolitanski duhovni stol u Zagrebu poslao dopis Duhovnom stolu u Đakovu, u: NAZ-NDS-spis br. 2648/1870., lokalni br. spisa 2526, fol. 6.

²⁷ Dopis na latinskom jeziku datiran danom 21. svibnja 1869., u: NAZ-NDS-spis br. 2648/1870., lokalni br. spisa 1185.

²⁸ Unutar teksta piše da je dopis poslao "officium hocce Metropolitanum". Dopis na latinskom jeziku od 2. veljače 1870., u: NAZ-NDS-spis br. 2648/1870., lokalni br. spisa 2209.

²⁹ Tužba na latinskom jeziku od 2. rujna 1870., u: NAZ-NDS-spis br. 2648/1870., lokalni br. spisa 2209.

³⁰ Fučkovo pismo sačuvano je u originalu, u: NAZ-NDS-spis br. 2648/1870., te u prijepisu u HDA-PRZV-78, sv. 6, br. 1191, kut. 28, 1870. g. Nema većih razlika između originala i prijepisa, ipak razvidina je razlika u dijelu pisma u kojem Fučko opisuje svoj dolazak po pomoć u Đakovo kada je bio bolestan. U originalu stoji kako je to bilo u srpnju, a u prijepisu kako je bilo u svibnju. Prema daljnjoj arhivskoj građi razvidno je kako je bio u svibnju, što i sam ponovno navodi (HDA-PRZV-78, sv. 6, br. 1191, kut. 28, 1870. g., br. spisa 1765, fol. 3). Također, razlika je u navođenju primjera lošeg postupanja župnika u Đakovačkoj ili Bosanskoj i Srijemskoj biskupiji, u originalu su točno navedeni primjeri, dok su u prijepisu izostavljeni.

³¹ Pismo je naslovljeno na Metropolitanski duhovni stol pa se radi o Duhovnom stolu u Zagrebu gdje su također podnesene tužbe na njegovo ponašanje. Fučkovo pismo poslano iz Požege datirano s 30. kolovozom 1869., u: NAZ-NDS-spis br. 2648/1870., fol. 1.

bačkom nadbiskupu Jurju Hauliku (1837.-1869.). Haulik ga nije primio zbog bolesti, ali mu je na pismenu žalbu odgovorio i navodno mu obećao poslati pomoć. Inače, nadbiskup Haulik i biskup Strossmayer su se razilazili na političkom polju djelovanja.³²

Nadalje je Fučko objasnio uzroke Strossmayerova negativnog stava prema sebi. U svibnju je došao u Đakovo tražiti financijsku pomoć, jer nije dobivao financijsku potporu kao svećenik, ali biskup ga nije htio primiti, iako su ga drugi članovi Duhovnog stola primili i obećali podmiriti troškove liječenja nastalih uslijed njegove bolesti. Razjasnio je kako je Strossmayer bio nezadovoljan s njim jer je protiv njega pisao "njekoje članke", a usporedio je svoje članke sa Strossmayerovim člancima protiv metropolite, ovdje misleći na nadbiskupa Haulika jer su, kako je već navedeno, Haulik i Strossmayer bili različitih političkih stavova.³³ Tvrdio je kako posjeduje neosporne dokaze o Strossmayerovom tiranstvu i svojoj nevinosti. Predložio je da dođe u Zagreb i osobno donese dokaze pred Metropolitanski duhovni stol.³⁴

Naveo je, također, nekoliko primjera neprimjerenog ponašanja župnika u Đakovačkoj ili Bosanskoj i Srijemskoj biskupiji i tvrdio je kako zna još mnoge slične slučajeve, te je insinuirao da je upravo od nekoga takvog stigla prijava protiv njega.³⁵ Izjasnio se spremnim ponovno doći u Zagreb, zahvaljujući financijskoj pomoći "poštenih" ljudi, samo da ga kompetentni sud primi i usmeno sasluša.³⁶ Fučkov je dopis prožet samouvjerenošću i jasnim stavom o svojoj nevinosti.

Loši odnosi s biskupom Strossmayerom razvidni su još iz svibnja 1869. godine. Naime, tada je Fučko nadležnima u Đakovačkoj ili Bosanskoj i Srijemskoj biskupiji poslao račun koji mu je izdao ljekarnik Ante Hegeduš u svojoj ljekarni *K spasitelju* u Požegi. Račun je izdan za lijekove u 1868. godini, a Fučko je tražio da Duhovni stol podmiri račun.³⁷ Biskup mu je osobno potpisao odbijanje molbe za podmirenje računa, a negativna odluka je donesena 29. svibnja 1869. na sjednici Duhovnog stola u Đakovu. Zanimljivo je da u odgovoru biskup Strossmayer oslovljava Fučka "svećenik u miru", na što je Fučko na istom papiru dopisao kako mu nije jasno zašto ga biskup tako zove kada mu od siječnja 1869. godine nije isplaćena "kukavna penzija".³⁸ Prema navedenom Fučko se smatrao nevinim, a razlog zbog kojega mu se uskraćuje mirovina – zbog lošeg ponašanja – odlučio je prešutjeti.

³² Haulik se zalagao za što uže veze s Bečkim dvorom. Više o političkim stavovima nadbiskupa Haulika u: Agneza Szabo, Govori zagrebačkog nadbiskupa Jurja Haulika u Hrvatskome saboru 1861. te 1865.-1867. godine, *Tkalčić*, god. 1, br. 1, Zagreb 1997., str. 487-561; Agneza Szabo, Zagrebački (nad)biskup Juraj Haulik i hrvatski narodni preporod: (1835.-1848.), *Kaj časopis za književnost, umjetnost i kulturu*, god. 27, br. 4-5, Zagreb 1994., str. 29-41.

³³ Fučko je naveo kako postoji članak protiv Haulika napisan u *Pozoru* 28. veljače 1863., no u tom broju časopisa nema članka takve tematike.

³⁴ NAZ-NDS-spis br. 2648/1870., fol. 1.

³⁵ NAZ-NDS-spis br. 2648/1870., fol. 2.

³⁶ NAZ-NDS-spis br. 2648/1870., fol. 3.

³⁷ Kopija računa u: NAZ-NDS-spis br. 2648/1870., lokalni br. spisa 2025.

³⁸ Odgovor biskupa Strossmayera uz dopisan odgovor Fučka u: NAZ-NDS-spis br. 2648/1870., lokalni br. spisa 2025.

Nakon pisma i žalbe Metropolitanskom duhovnom stolu, u listopadu 1869. godine Fučko je uputio novo pismo³⁹ vikaru Zagrebačke nadbiskupije.⁴⁰ U uvodu je opet spominjao neuspjeli odlazak Hauliku u Zagreb, a također doznajemo da je 11. rujna 1869. drugi put posjetio Zagreb i razgovarao s naslovnim biskupom Ivanom Kraljem (unionistom po političkom opredjeljenju).⁴¹ Upravo ga je Kralj uputio da ponovno piše o svojim problemima duhovnim vlastima u Zagrebu. U ovom je dopisu Fučko podosta dramatičan i pesimističan, ali i slikovit u prikazu vlastite situacije, npr. navodi kako je tijekom jedanaest godina svećeničke službe podnosio sve kao "najmanje zrnce pšenice božje" ili kako bi mogao nanizati "sitne i krupne neugodne koralje u viencu" svoga života te kako su "duboke rane" njegove "kojim ako se liek ne pribavi, nosit će ju žalostnih posljedica" Đakovačka ili Bosanska i Srijemska biskupija.⁴² Za sve je krivio svoga "nažalost" nadređenog biskupa koji mu je nanio uvrede, lažne optužbe i indiskretno se ponašao, nimalo u duhu Tridentskog koncila. Opisao je Strossmayera kao oholog, gnjevnog, isključivog i srditog čovjeka koji osuđuje i optužuje.⁴³ Žalio se na mirovinu koju je dobivao, a koja je iznosila 10 forinti mjesečno od koje nije mogao osigurati osnovna sredstva za život, a osim toga 11. svibnja 1868. Požegu je zahvatila poplava koja je donijela veliku materijalnu štetu njegovoj majci, udovi kod koje je stanovao.⁴⁴ Fučko je naglasio dramatičnost svoje situacije riječima kako mu je voda odnijela i siroto odijelo koje je imao, a uza sve bio je i bolestan.⁴⁵ Tvrdi ponovno kako je nevin i zahtjeva sudsku istragu na kojoj bi dokazao, uz pomoć uglednih svjedoka, svoju nevinost.⁴⁶ Poručio je Strossmayeru da radije usmjeri svoju pažnju s njega na urednika *Pozora* Josipa Miškatovića koji prema Strossmayeru

³⁹ Iako je ova tužba bila upućena vikaru Zagrebačke nadbiskupije, nije sačuvana u Nadbiskupijskom arhivu u Zagrebu, nego je pohranjena u Hrvatskom državnom arhivu. Razlog je vjerojatno zato što je iste dopise Fučko slao civilnom sudu kada se žalio na biskupa Strossmayera, pa su ostali kod civilnih vlasti.

⁴⁰ Fučko naslovljava tužbu na "Duhovni Zagrebački vikarijat" (dalje: vikar Zagrebačke nadbiskupije), a ovdje se radi o generalnom vikaru zagrebačkog nadbiskupa koji je bio zamjenik (nad)biskupa i izvršavao je sudsku vlast. Naime, 1869. godine, o kojoj se ovdje radi, stolica zagrebačkog nadbiskupa nije bila popunjena, nakon smrti J. Haulika 1869. godine tek je u kolovozu 1870. godine imenovan Josip Mihalović zagrebačkim nadbiskupom, a u vrijeme sedisvakancije vršitelj dužnosti nadbiskupa bio je generalni vikar. Više o generalnom vikaru pogledati u: Belaj, *Katoličko crkveno pravo*, str. 226.

⁴¹ Više o Ivanu Kralju vidjeti u: *Schematismus cleri archi-dioecesis Zagrabienensis per anno MDCCCLV, Zagrabiae*; Ljudevit Ivančan, *Podatci o zagrebačkim kanonicima od godine 1193. do 1924.*, sv. 3, Zagreb 1924., str. 968-969, a o njegovom političkom opredjeljenju u: Agneza SZABO, *Središnje institucije Hrvatske u Zagrebu*, sv. 1, Zagreb 1987., str. 29, 46, 74.

⁴² Fučkovo pismo poslao iz Požege 16. listopada 1869. u originalu i prijepisu, u: HDA-PRZV-78, sv. 6, br. 1191, kut. 28, 1870. g., br. spisa 1765, ovdje: fol. 1, 3.

⁴³ Dijelovi na latinskom jeziku, u: HDA-PRZV-78, sv. 6, br. 1191, kut. 28, 1870. g., br. spisa 1765, fol. 2.

⁴⁴ Poplava Vučjaka 11. svibnja 1868. donijela je materijalnu štetu u iznosu od 200.000 forinti. Više u: DVD Požega: <http://dvdpozega.weebly.com/crtice-iz-povijesti.html> (pregledano 13. lipnja 2015.).

⁴⁵ Potvrda da je govorio istinu o bolesti su liječnički računi sačuvani, u: NAZ-NDS-spis br. 2648/1870., lokalni br. spisa 2025.

⁴⁶ HDA-PRZV-78, sv. 6, br. 1191, kut. 28, 1870. g., br. spisa 1765, fol. 3.

rovim uputama širi revolucionarne ideje. Naime, poznato je kako je Strossmayer financijski pomagao narodnjački list *Pozor* od njegovih početaka, a kada je zbog unionističkoj vladi neprihvatljivih članaka, nakon tri sakupljene opomene, list zabranjen, biskup Strossmayer je financijski pomogao izlaženje *Novog Pozora* 1867. godine u Beču, a glavni je urednik bio Miškatović.⁴⁷

Fučko je u svom dopisu pokazao poznavanje djela Tome Kempenca kojeg je citirao, također citirao je sv. Pavla, poziva se na Sv. Pismo kao vrhovni zakon, iznad biskupa Strossmayera, a ovo ide u prilog optužbama kako je bio sklon protestantima s obzirom na to da je protestantima Sv. Pismo najvažnija norma vjere.⁴⁸ U svom dopisu iz listopada Fučko nagoviješta obraćanje civilnim vlastima, ako ga crkvene vlasti nastave ignorirati.⁴⁹

Samo nekoliko dana kasnije u odgovoru na Fučkovu žalbu (od 16. listopada 1869.) piše kako je nepristojno mahnitao protiv svoga ordinarijata i pozvali su ga da prestane ispraznim piskaranjem dosađivati vikaru.⁵⁰ Stav vikara je bio jasan, štoviše, pozvali su Fučka da se potruži poniznošću i dostojnim ponašanjem steći naklonost svoga ordinarijata, a ne tužbama protiv biskupa kojima želi opravdati svoje ponašanje, odnosno dokazati nevinost.

Fučkove su tužbe duhovnim vlastima u veljači 1870. godine jednostavno stavljene *ad acta*.⁵¹

Nakon odgovora vikara, Fučko je odlučio svoju prijetnju s civilnim vlastima ostvariti, a dokaz je njegov dopis Odjelu za bogoštovje i nastavu pri Zemaljskoj vladi u Zagrebu. Nakon dva dopisa (30. kolovoza i 16. listopada 1869.) duhovnim vlastima, Fučko počinje slati dopise, odnosno žalbe svjetovnim vlastima. Prvi je takav dopis poslao u prosincu 1869. godine. Već na samom početku navodi svoj težak položaj – molio je da prime žalbu iako nije imala zakonom propisan biljeg, za koji nije imao novaca. Glavni subjekt njegove tužbe je biskup Strossmayer, a tužio ga je zbog neprimjerenog ponašanja prema podređenima koje nije u skladu ni s njegovim pozivom, niti s duhom vremena.⁵² Tvrdio je kako mu nisu dali vlastitu župu, nego je služio prevrtljivim župnicima, a biskup Strossmayer je podržavao samo svećenike laškavce i pretvornike, te je takvima davao župe. Ovdje Fučko vrlo mudro piše, s obzi-

⁴⁷ *Pozoru* je ubrzo nakon što je Levin Rauch preuzeo čast banskog namjesnika zabranjeno izlaženje ali je Strossmayer platio jamčevinu da list može ponovno izlaziti u Beču 1867. godine. Glavni urednik bio je Josip Miškatović. Više u: Josip Horvat, *Povijest novinstva Hrvatske 1771-1939.*, Zagreb 1962., str. 200-216, 231-232.

⁴⁸ Više u: Martin E. Marty, Protestantism. Authority and Structure: The Scriptures, u: *Encyclopedia of Religion*, drugo izdanje, sv. 6, ur. Lindsay Jones, Detroit 2005., str. 7450-7451.

⁴⁹ HDA-PRZV-78, sv. 6, br. 1191, kut. 28, 1870. g., br. spisa 1765, fol. 4.

⁵⁰ Također su tražili očitovanje o slučaju Fučko od opata Ivana Thallera. Radi se o dva dopisa na latinskom jeziku s istim datumom 22. listopada 1869. od "officii hujus vicarialis", u: NAZ-NDS-spis br. 2648/1870., lokalni br. spisa 2325.

⁵¹ Dopis na latinskom jeziku datiran 25. veljače s. a. ali očito se radi o 1870., u: NAZ-NDS-spis br. 2648/1870., lokalni br. spisa 614.

⁵² Dopis od 27. prosinca 1869., u: HDA-PRZV-78, sv. 6, br. 1191, kut. 28, 1870. g., br. spisa 1765., fol. 1.

rom na to da se radi o unionističkoj vladi, kako Strossmayer podržava svećenike koji su za Narodno liberalnu stranku i koji govore protiv vlade i visokih dostojanstvenika. Išao je toliko daleko u prikazivanju sebe kao žrtve da je naveo kako žali dane "žrtvovane crkvi, učionici i društvu čovječanskomu", te da je prolio mnogo suza zbog ponašanja biskupa Strossmayera. Pisao je o raskalašenom životu koji župnici vode u konkubinatu, a također je izjavio da se nerijetko radi o nezalicama, hipohondričnim starcima i ljudima bez karaktera.⁵³ Opisao je loš položaj kapelana i usporedio ga s kuharicama na župnim dvorima koje su imale veće ovlasti od njih, a i veću plaću, te je problematizirao utjecaj takve situacije na mlade svećenike (kapelane).⁵⁴

Dakle, Fučko je prozvao biskupa Strossmayera da ne vodi brigu o mladim svećenicima svoje biskupije, ali što je još i gore da ih progoni.⁵⁵ Zalagao se za emancipaciju kapelana. U tom je duhu istaknuo kako crkveni dostojanstvenici ne žele pokrenuti to pitanje u sabornici jer imaju svega u izobilju i ne žele mijenjati svoj položaj. Dakako da je ovakav način pisanja o župnicima u Đakovačkoj ili Bosanskoj i Srijemskoj biskupiji morao izazvati negativne reakcije tamošnjeg klera i biskupa o kojem je uvelike ovisila organizacija biskupije. Također, stavovi koje Fučko iznosi nisu bili u skladu s *Corpus iuris canonici* u kojem su jasno propisane ovlasti biskupa nad svojom biskupijom, a prema tome i nad župnicima te kapelanima.⁵⁶

Fučko otvoreno piše kako smatra da je njegov loš odnos s biskupom Strossmayerom posljedica različitih političkih stavova.⁵⁷ Prema *Corpus iuris canonici* kada je politika u pitanju, svećenici su trebali iskoristiti svoje građansko pravo i sudjelovati na parlamentarnim izborima, a ako bi uočili da je politika krenula u smjeru pogubnom po Crkvu, mogli su čak i svoje vjernike usmjeriti u političkom smislu i sugerirati im za koga da glasaju. Biskup je pritom imao pravo prigovoriti svećeniku koji izvršavajući građansko pravo krnji crkveno ili radi protiv interesa Crkve, no nije mu smio nametati svoja politička stajališta.⁵⁸ Prema Fučkovim dopisima, biskup Strossmayer je bio kriv jer je nametao političke stavove kleru svoje biskupije, odnosno zanemario je one svećenike koji su imali drugačije stavove od njega.

Fučko je nadalje priznao da se karta, ali s poštenim ljudima u kavani i ne za velik novac poput biskupa Strossmayera, što je bila još jedna optužba usmjerena prema biskupu, uz optužbu da se druži sa sumnjivim ljudima. No, prema *Corpus iuris canonici* svećenicima je bilo zabranjeno kartanje i boravak u gostionicama (osim kada su na putu), tako da nije bilo opravdanja za Fučkovo ponašanje.⁵⁹ Doznajemo također da je Fučko bio na instalaciji bana Raucha u Zagrebu te da se tada susreo sa senjskim

⁵³ HDA-PRZV-78, sv. 6, br. 1191, kut. 28, 1870. g., br. spisa 1765, fol. 2.

⁵⁴ HDA-PRZV-78, sv. 6, br. 1191, kut. 28, 1870. g., br. spisa 1765, fol. 3.

⁵⁵ HDA-PRZV-78, sv. 6, br. 1191, kut. 28, 1870. g., br. spisa 1765, fol. 4.

⁵⁶ Pogledati gore u radu.

⁵⁷ HDA-PRZV-78, sv. 6, br. 1191, kut. 28, 1870. g., br. spisa 1765, fol. 4.

⁵⁸ Belaj, *Katoličko crkveno pravo*, str. 111.

⁵⁹ Isto, str. 110, 112.

biskupom Vjenceslavom Soićem,⁶⁰ što je pak dokaz da je održavao kontakte s unionistima jer je Soić u to vrijeme bio simpatizer njihove politike.⁶¹

Fučko je objasnio da ga je Strossmayer na osnovu denuncijacije proglasio krivim, te da na tu "smjeha vriednu biskupsku citaciju" nije odgovorio Đakovačkom, nego odmah Zagrebačkom vikaru koji je njegove tužbe od 30. kolovoza i 16. listopada 1869. stavio *ad acta*.⁶² Upravo se zato sada obratio civilnom sudu, tražio je da civilne vlasti narede vikaru Zagrebačke nadbiskupije neka otkrije ime denuncijanta, a on je bio spreman sva nasilja počinjena nad njim dokazati dokumentima. Usporedio je situaciju među katolicima u Đakovačkoj ili Bosanskoj i Srijemskoj biskupiji s onom među Turcima i utvrdio je kako je u Đakovu teža situacija. Tvrdi kako je uvidio da su pošteniji civilni zakoni negoli duhovni, čime je zapravo obrazložio svoje obraćanje civilnim vlastima. Na samom kraju se opravdavao – smatrao je da nije grijeh što se nije u disciplinarnim pitanjima dao gaziti od župnika i njihovih kuharica, što je ustao protiv "nezakonitomu, traljavomu i kukavnomu" postupanju, a sve navedeno je smatrao manjom krivicom od one Josipa Miškatovića.⁶³ Radi se o Miškatovićevom pisanju protiv unionističke vlade u listu *Novi Pozor*.

Budući da odgovor na žalbu svjetovnim vlastima (od 27. prosinca 1869.) nije stigao, u veljači 1870. Fučko se ponovno obraća vladinom Odsjeku za bogoštovje i nastavu te sudu s molbom da ubrzaju rješavanje njegove molbe jer je u nezahvalnom financijskom položaju, kao i da mu vrate podnesene dokumente.⁶⁴

Ovu je molbu Dragutin Pogledić,⁶⁵ predstojnik Odjela za bogoštovlje i nastavu pri Zemaljskoj vladi u Zagrebu (1869.-1871.), proslijedio Duhovnom stolu Đakovačke ili Bosanske i Srijemske biskupije na uredovanje.⁶⁶

U siječnju 1870. godine đakovački ordinarijat je preko I. Thallera, župnika u Požegi gdje je Fučko boravio, poslao Fučku direktorij⁶⁷ za 1870. godinu, na što je Fučko odgovorio dopisom Zagrebačkom konzistoriju.⁶⁸ Žalio se na postupanje prema njemu, ponovno se prikazao kao žrtva i napisao da mu nisu ostavili izbora nego obratiti se civilnim vla-

⁶⁰ Više o V. Soiću vidi, u: Maja Polić, Bakranin dr. Vjenceslav Šoić, biskup Senjsko-modruške biskupije, *Bakarski zbornik*, sv. 11, Rijeka 2007., str. 39-47.

⁶¹ HDA-PRZV-78, sv. 6, br. 1191, kut. 28, 1870. g., br. spisa 1765, fol. 5.

⁶² Fučko navodi "vikarijat", no radi se o vikaru. HDA-PRZV-78, sv. 6, br. 1191, kut. 28, 1870. g., br. spisa 1765, fol. 5.

⁶³ HDA-PRZV-78, sv. 6, br. 1191, kut. 28, 1870. g., br. spisa 1765, fol. 6.

⁶⁴ Fučkov dopis od 16. veljače 1870. iz Požege, u: HDA-PRZV-78, sv. 6, br. 1191, kut. 28, 1870. g., br. spisa 690.

⁶⁵ Više o Dragutinu Poglediću u: Hrvatska enciklopedija online http://www.enciklopedija.hr/Natuk_nica.aspx?ID=48993 (pregledano 11. lipnja 2015.).

⁶⁶ Zagreb, 21. veljače 1870., u: HDA-PRZV-78, sv. 6, br. 1191, kut. 28, 1870. g., br. spisa 690.

⁶⁷ Direktorij je knjižica uputa u katoličkoj liturgiji, svaka biskupija i red imaju vlastiti direktorij. Više u: *Opći religijski leksikon*, ur. Adalbert Rebić, Zagreb 2002., str. 194.

⁶⁸ Konzistorij je savjetodavno vijeće koje pomaže biskupu u donošenju odluka. Fučko naslovljava dopis na "Zagrebački konzistorijalni vikarijat" koji kao institucija, prema kanonskom pravu, nije poznat. Pretpostavlja se da je pisao konzistoriju na čelu kojeg je često bio vikar, a pogotovo u vrijeme sedisvakanacije. Više o značenju konzistorija, u: Belaj, *Katoličko crkveno pravo*, str. 242.

stima.⁶⁹ U dopisu se očituje iznimno oštar ton i Fučkova ljutnja jer je molio direktorij za 1868. i 1869. godinu, ali mu ga nitko nije dao. Smatrao je postupanje prema sebi nepravdom jer je svećenik već 12 godina, a zadnje su mu dvije godine "crkvu i crkvena vrata zatvorili", pa je odlučio pravdu potražiti kod civilnih vlasti, a direktorij je shvatio kao pokušaj đakovačkog ordinarijata da se opravda zbog lošeg postupanja prema njemu.⁷⁰

Fučko očito nije imao uspjeha ni kod duhovnih niti kod civilnih vlasti sa svojim tužbama. Naime, prema njegovom dopisu ministru Trojedne kraljevine,⁷¹ iz lipnja 1870. godine, razvidno je da je Odjel za bogoštovje i nastavu njegove žalbe na postupanje biskupa Strossmayera stavilo *ad acta*.⁷² Upravo se zato Fučko sada obratio ministru Trojedne kraljevine s molbom da mu se vrate tužbe. Žalio se na stanje u Crkvi i konkordat kojim je, prema Fučkovom mišljenju, jedini cilj bio učvrstiti apsolutističku hijerarhijsku vlast i premoć biskupa, a prema kojem on nije imao pravo tražiti pravdu na civilnom sudu.⁷³ Također doznajemo da je 19. ožujka išao u Zagreb usmeno tražiti od civilnih vlasti da se njegov slučaj ubrza, ali ponovno bez uspjeha. Na kraju dopisa Fučko je stavio potpis "Josio Fučko raspop".⁷⁴ Dakle 7. lipnja se naziva raspop, a Duhovni stol u Đakovu ga je degradirao tek 6. listopada 1870.⁷⁵

Krajem lipnja vladin Odjel za bogoštovje i nastavu je poslao poziv Duhovnom stolu u Đakovu da napiše izvještaj o životu Josipa Fučka, a Josip Matić,⁷⁶ zamjenik biskupa Strossmayera, početkom srpnja je tu obavezu i ispunio. Odgovor je uputio posebno banu, posebno vladinom Odjelu za bogoštovje i nastavu.⁷⁷ Matić je u od-

⁶⁹ Fučkov dopis od 10. siječnja 1870. iz Požege, u: HDA-PRZV-78, sv. 6, br. 1191, kut. 28, 1870. g., br. spisa 1765.

⁷⁰ Unutar dopisa "Zagrebačkom konzistorijalnom vikarijatu" od 10. siječnja 1870. Fučko je prepisao svoje pismo opatu Thalleru povodom dodijeljenog direktorija. Ovdje su podaci iz tog pisma, u: HDA-PRZV-78, sv. 6, br. 1191, kut. 28, 1870. g., br. spisa 1765.

⁷¹ Ovdje se radi o funkciji koja je određena Hrvatsko-ugarskom nagodbom, odnosno, Koloman Bedeković je imenovan Hrvatsko-slavonskim ministrom u Središnjoj vladi, zapravo se radilo o organu nadzora nad hrvatskom autonomijom. Više u: Dalibor Čepulo, Hrvatsko-Ugarska nagodba i reforme institucija vlasti u Hrvatskom saboru 1868.-1871., *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci*, god. 22, br. 1, Rijeka 2001., str. 124.

⁷² Fučkov dopis poslan je 7. lipnja 1870. iz Požege, u: HDA-PRZV-78, sv. 6, br. 1191, kut. 28, 1870. g., br. spisa 690.

⁷³ Vjerojatno misli na konkordat sklopljen između cara Franje Josipa i pape Pia IX. 1855. godine, a koji je vrijedio na području Monarhije, no 1870. godine već je bio i formalno raskinut. Više o konkordatu u: Hubert Jedin, *Velika povijest crkve*, sv. 6/2, Zagreb 1981., str. 521-523.

⁷⁴ U kopiji je potpis "Josip Fučko svećenik", a u originalu "Josio Fučko raspop", u: HDA-PRZV-78, sv. 6, br. 1191, kut. 28, 1870. g., kopija br. spisa 1765 i original br. spisa 690.

⁷⁵ Degradacija je crkvena kazna za duhovnika kojom se lišava crkvene službe i nadarbine te gubi povlastice duhovnog staleža, a izriče se u slučaju krivovjerja, otpadništva, sodomije, itd. Belaj, *Katoličko crkveno pravo*, str. 304-305.

⁷⁶ Josip Matić (Virovitica, 13.12.1791.-Đakovo, 14.3.1876.), profesor, bilježnik Stolnog kaptola, kanonik, rektor i naslovni biskup. Više u: Anto Pavlović, Poglavari Bogoslovnog sjemeništa u Đakovu, *Diacovensia*, god. 14, br. 2, Đakovo 2006., str. 361.

⁷⁷ Dopis Odjela za bogoštovje i nastavu Duhovnom stolu u Đakovu nije pronađen, ali u odgovoru banu stoji kako je Odjel 27. lipnja 1870. tražio podatke o životu J. Fučka, u: HDA-PRZV-78, sv. 6, br. 1191, kut. 28, 1870. g., br. spisa 1191.

govoru banu naveo zaključke sa sjednice Duhovnog stola u Đakovu vezane uz Fučku. U odgovoru je navedeno kako se Fučko sam "raspopio", o čemu svjedoči i njegov način života, ali je Duhovni stol još 1869. godine pokrenuo postupak da ga se degradira u status laika, a u tu svrhu je bio pozvan na sjednicu Duhovnog stola, no nije došao. Prema kanonskim zakonima, da bi se Fučko "raspopio", trebao je doći na konzistorij. Također, na molbu da mu se izda putovnica za Tursku, nisu mogli dati ni potvrđan niti negativan odgovor dok Fučko ne dođe na konzistorij.⁷⁸ Budući da nije slušao duhovne vlasti, Matić je molio da ga civilne vlasti prisile doći u Đakovo kako bi ga "raspopili" te bi tada bili lišeni davati mišljenje o njegovoj putovnici kao i o njemu uopće.⁷⁹ Iz ovog dopisa doznajemo zanimljiv detalj o Fučkovoju namjeri da putuje u Tursku, iako se ne navode razlozi putovanja.

Zahvaljujući odgovoru Duhovnog stola u Đakovu vladinom Odjelu za bogoštovje i nastavu, napokon doznajemo koji su bili Fučkovi zločini i za što ga se optužuje. Naime, Matić je naveo da je Fučko samo tri godine nakon što se zaredio bio optužen kao "neposlušna bitanga, noćna skitalica i marljiv kartaš".⁸⁰ Više puta je bio kažnjen zatvorom, a bio je pomoćnik kod čak trećine župnika u dijecezi, ali su ga svi otjerali. Nakon toga mu je Duhovni stol odredio da si sam nađe župnika koji bi ga uzeo za svećenika, no, kako Fučko u toj nakani nije uspio, pao je na teret Zakladi nemoćnih svećenika koja mu je isplaćivala mirovinu u iznosu od 120 forinti godišnje. Budući da nije popravio svoje skandalozno ponašanje, oduzeta mu je mirovina dok se ne popravi i dok to ne potvrdi župnik u čijoj se župi nalazio.⁸¹ Duhovni stol je smatrao kako Fučko nema osnove za civilnu tužbu, štoviše da ga se može zatvoriti zbog odbijanja direktorija i predstavljanja kao "raspop", a kako nije služio misu i molio brevijar, smatrali su da nema pravo ništa ni zahtijevati od Duhovnog stola.⁸² Zaključuje kako će Fučka degradirati u status laika, bez obzira na to što se on već sam "raspopio" te će tada javiti vladi njegov status.⁸³

Bolje nisu prošle ni Fučkove tužbe kod vikara Zagrebačke nadbiskupije koje su isto stavljene *ad acta*. To se vidi iz Fučkovog dopisa, također iz lipnja iste godine, vikaru u kojem je tražio da mu se vrate njegove žalbe stavljene *ad acta*.⁸⁴ Ovdje se ponovno sam naziva "bivši pop đakovačke biskupije". Odgovor na njegov zahtjev je također sačuvan i bio je negativan, a navedeno je obrazloženje da je istraga još u tijeku pa mu se ne mogu vratiti tužbe.⁸⁵

⁷⁸ Dopis Josipa Matića banu od 4. srpnja 1870., u: HDA-PRZV-78, sv. 6, br. 1191, kut. 28, 1870. g., br. spisa 1191, fol. 1.

⁷⁹ HDA-PRZV-78, sv. 6, br. 1191, kut. 28, 1870. g., br. spisa 1191, fol. 2.

⁸⁰ Dopis J. Matića vladinom Odjelu za bogoštovje i nastavu od 4. srpnja 1870., u: HDA-PRZV-78, sv. 6, br. 1191, kut. 28, 1870. g., br. spisa 1191, fol. 1.

⁸¹ HDA-PRZV-78, sv. 6, br. 1191, kut. 28, 1870. g., br. spisa 1191, fol. 2.

⁸² HDA-PRZV-78, sv. 6, br. 1191, kut. 28, 1870. g., br. spisa 1191, fol. 3.

⁸³ HDA-PRZV-78, sv. 6, br. 1191, kut. 28, 1870. g., br. spisa 1191, fol. 4.

⁸⁴ Fučkov dopis "Prečastnom Zagrebačkom Vikarijatu kao sudu" od 11. lipnja 1870., u: NAZ-NDS-spis br. 2648/1870., lokalni br. spisa 1690.

⁸⁵ Odgovor na latinskom jeziku od 17. lipnja 1870., u: NAZ-NDS-spis br. 2648/1870., lokalni br. spisa 1690.

Zagrebački duhovni stol je ponovno uputio dopis I. Thalleru, župniku u Požegi gdje je Fučko boravio neka obavjesti Fučka da više ne gnjavi sa žalbama, što je označavalo prilično jasan stav Duhovnog stola.⁸⁶

Civilne su se vlasti u srpnju i kolovozu obratile konzistoriju Đakovačke ili Bosanske i Srijemske biskupije⁸⁷ i Duhovnom stolu iste biskupije s molbom da ili degradiraju Fučka u status laika da si uzmogne pribaviti sredstva za put u inozemstvo ili da ga financiraju kako dolikuje svećeničkom staležu.⁸⁸

Josip Matić je odgovorio u ime Duhovnog stola u Đakovu na gore naveden dopis kako će se sentencija *degradationis* Fučku čitati 6. listopada i molio je bana neka izda Fučku naredbu da dođe u Đakovo jer mora biti prisutan kod čitanja sentencije.⁸⁹ U tu je svrhu gradsko poglavarstvo Zagreba obaviješteno da navedenu informaciju prenese Fučku, koji je tada boravio u Zagrebu. Na dopisu koji je poslan poglavarstvu nalazi se i odgovor u kojem piše kako je svećenik Fučko obaviješten, ali nema financijska sredstva potrebna za put, pa ne može doći u Đakovo.⁹⁰

U kolovozu 1870. godine Fučko ne odustaje, šalje dopis ministru Kolomanu Bedekoviću u kojem traži sudski proces protiv denuncijanta koji je prijavio njegovo ponašanje i lažno ga optužio, te moli da civilne vlasti traže od Duhovnog stola u Zagrebu neka mu financijski pomogne.⁹¹ Ovaj je dopis u maniri njegovih prethodnih dopisa – opisuje svoj težak financijski položaj, piše protiv biskupa Strossmayera i njegove političke stranke, ističe svoje poznavanje civilnog i kanonskog prava. Zanimljivo je da Fučko hvali zagrebačkog nadbiskupa Josipa Mihalovića (1870.-1891.), koji je po političkom uvjerenju bio unionist, kao čovjeka kojem je stalo do svoga "stada".⁹² Razlog njegovoj naklonjenosti nadbiskupu može se pronaći u činjenici da je Mihalović bio podrijetlom Mađar i režimski čovjek tijekom vladavine unionista.

Ministar Bedeković je prosljedio molbu vladinom Odjelu za bogoštovje i nastavu na daljnje uredovanje.⁹³

Koliko je Fučko bio spreman daleko ići vidi se iz njegove prijetnje da će prijeći na protestantsku vjeru.⁹⁴ Prijetnju je očito ozbiljno mislio izvršiti jer se prije odluke duhovnih vlasti potpisivao kao "raspop".

⁸⁶ Dopis na latinskom jeziku od 24. lipnja 1870., u: HDA-PRZV-78, sv. 6, br. 1191, kut. 28, 1870. g., br. spisa 1751.

⁸⁷ Dopis od 19. srpnja 1870., u: HDA-PRZV-78, sv. 6, br. 1191, kut. 28, 1870. g., br. spisa 1191.

⁸⁸ Dopis od 3. rujna 1870., u: HDA-PRZV-78, sv. 6, br. 1191, kut. 28, 1870. g., br. spisa 1191 (1494).

⁸⁹ Odgovor na dopis od 3. rujna poslan 20. rujna 1870. iz Đakova, u: HDA-PRZV-78, sv. 6, br. 1191, kut. 28, 1870. g., br. spisa 912.

⁹⁰ Dopis poglavarstvu u Zagrebu od 26. rujna 1870., u: HDA-PRZV-78, sv. 6, br. 1191, kut. 28, 1870. g., br. spisa 1191 (1689).

⁹¹ Ime denuncijanta je Fučku ostalo nepoznato, no, moguće je da se radi o izvještaju I. Thallera od 11. svibnja 1869. o njegovom ponašanju. Više pogledati ranije u radu.

⁹² Dopis od 18. kolovoza 1870., u: HDA-PRZV-78, sv. 6, br. 1191, kut. 28, 1870. g., br. spisa 1765.

⁹³ Dopis od 23. kolovoza 1870., u: HDA-PRZV-78, sv. 6, br. 1191, kut. 28, 1870. g., br. spisa 1765 (1494).

⁹⁴ Dopis civilnih vlasti konzistoriju Đakovačke biskupije od 19. srpnja 1870., u: HDA-PRZV-78, sv. 6, br. 1191, kut. 28, 1870. g., br. spisa 1191.

O Fučkovom se karakteru može suditi iz njegova dopisa biskupu Strossmayeru iz rujna 1870. godine. Naime, Fučko je očito bio prevrtljiv i oportunist jer nakon svega lošeg napisanog o biskupu, a nakon što je uvidio da su propale njegove žalbe civilnim vlastima na "tiransko" ponašanje biskupa Strossmayera, ponizno mu se obraća kriveći druge za svoje ponašanje. Napisao je kako se ne odriče sv. reda, te kako je bio "zaveden banom Rauchom i njegovimi agentima" i zbog toga se na tri godine lišio kruha. Dakle ovdje biskupu priznaje svoju krivnju, ali za svoje ponašanje krivi bana i unioniste iz čega je, pak, razvidno da je Fučkovo pisanje protiv biskupa imalo i politički karakter. Kako nema pronađenih dokumenta o suradnji Fučka i unionista ili o njihovom možebitnom dogovoru da se ocrni biskupa Strossmayera, čija je stranaka bila glavna opozicija unionistima u postnagodbenom razdoblju, tako se pretpostavlja da se radilo o usmenom dogovoru prilikom jednog od Fučkovih posjeta Zagrebu.⁹⁵ Na kraju krajeva i sam Fučko priznaje suradnju, a i sudjelovao je na inauguraciji bana Raucha te je više puta posjetio Zagreb, pa se ova pretpostavka smatra realnom i prihvatljivom. Fučko dalje tvrdi kako je ban Rauch varalica koji ga je lažnim obećanjima zaveo da prijeđe na luteransku vjeru. Priznaje da je skoro u dogovoru s nekim svećenikom luteranom, čije ime ne navodi, prešao na luteranstvo.⁹⁶

Fučko se u pismu ispričao biskupu Strossmayeru, ali i svima koje je "javno ili privatno" uvrijedio i ocrnio. Sada Fučko mijenja priču, piše biskupu kako je u svibnju 1869. godine bolestan išao u Đakovo da bi obavijestio biskupa o makinacijama koje su se protiv njega odvijale, a isto je navodno pokušao i mjesec dana kasnije u Zagrebu prilikom dočeka biskupa na kolodvoru.⁹⁷ Fučko sada hvali biskupa kao zaslužna i slavna čovjeka – "vriednoga biskupa i odlična čovjeka crkvena dostojanstvenika" – te ga moli i preklinje da mu oprost i nizom kičenih fraza – "kao izgubljeni sin umoljavam Vas vrhovni pastiru – oprostite ubogomu". Osim oprosta, moli biskupa da sve dopise koje će mu vlada uputiti zanemari jer ondje nema prijatelja, a također tvrdi kako nije uputio zahtjev vladi da ga se stavi u status laika. Priznaje da je postojao usmeni dogovor s banom Rauchom, sklopljen u Zagrebu, da piše protiv biskupa.⁹⁸

Tijekom boravka u Zagrebu Fučka su financirali ban i nadbiskup Mihalović, no, očito se radilo o nedostatnim financijskim primanjima jer je tvrdio kako se od te pomoći nije mogao uzdržavati. Također, prema riječima Fučka, ban mu je obećao više poslovnih prilika, ali ni jedna se nije realizirala.⁹⁹ Uslijed navedenih nevolja, Fučko je molio biskupa da mu pomogne podmiriti troškove nastale u Zagrebu i vratiti se u Đakovo kamo je bio spreman doći i moliti oprost. Kako je prije za svoje nevolje krivio biskupa Strossmayera, tako je sada istim žarom krivio bana. Pokorno i dramatič-

⁹⁵ Više o postnagodbenom razdoblju u: Jaroslav Šidak, Mirjana Gross, Igor Karaman, Dragovan Šepić, *Povijest hrvatskog naroda g. 1860.-1914.*, Zagreb 1968., str. 43-52.

⁹⁶ Prijepis Fučkova dopisa poslanog iz Zagreba 15. rujna 1870., u: NAZ-NDS-spis br. 2648/1870., lokalni br. spisa 2526, fol. 1.

⁹⁷ NAZ-NDS-spis br. 2648/1870., lokalni br. spisa 2526, fol. 2.

⁹⁸ NAZ-NDS-spis br. 2648/1870., lokalni br. spisa 2526, fol. 3.

⁹⁹ NAZ-NDS-spis br. 2648/1870., lokalni br. spisa 2526, fol. 4.

no je molio biskupa da mu oprost, opisao se kao izgubljena ovca ili da je "ostavljen, zapostavljen, ubog i ucviljen", "trogodišnji nevoljnik i tromjesečni stradalnik".¹⁰⁰ Tvrdio je da je spreman u potpunosti se pokoriti odredbama i volji biskupa Strossmayera. Žalio se kako ga je Rauch htio poslati za misionara umjesto nekog lopova kojem ne otkriva ime. Ovdje nalazimo razlog zašto su svjetovne vlasti tražile da se Duhovni stol u Đakovu očituje o Fučkoj putovnici – htjeli su ga poslati u inozemstvo, a vjerojatno je to bio jedan od obećanih mu poslova.¹⁰¹

Biskup Strossmayer i Duhovni stol u Đakovu ostali su pri odluci da se Fučka degradira u status laika unatoč njegovom kajanju. Upravo je na sjednici Duhovnog stola u Đakovu donesena navedena odluka koja se trebala provesti u djelo 6. listopada 1870. godine. O tome su, uz civilne vlasti, obavijestili i Nadbiskupski duhovni stol u Zagrebu s molbom neka obavijeste Fučka kako bi mogao biti prisutan na čitanju sentencije.¹⁰²

Sentencija je bila rezultat provedene istrage, naime dijecezanski odvjetnik je proveo istragu u ime Đakovačke ili Bosanske i Srijemske biskupije. Zahvaljujući rezultatima istrage doznajemo da je postojalo nekoliko tužbi na ponašanje Fučka. Prva je bila još 3. siječnja 1861. kada je bio optužen od vrpoljačkog župnika, čije ime nije navedeno, za neuredno ponašanje i krivica mu je dokazana.¹⁰³ Sljedeća je bila samo godinu kasnije, 23. srpnja 1862., kada se želio fizički obračunati s lokalnim učiteljem u Nijemcima (danas općina u Vukovarsko-srijemskoj županiji).¹⁰⁴ Potom su uslijedile optužbe da je tijekom mise neke djevojke fizički napadao, zatvarao vrata od crkve ljudima koji su kasnili na misu itd. Zanimljivo je kako je Fučko od Duhovnog stola u Đakovu pozvan dva puta 1862. godine da se dođe opravdati, no odbio je. Navodno je bio toliko bezobrazan da je iste 1862. godine, kada je dobio drugu obavijest da se dođe opravdati u Đakovo, sve svoje svećeničke knjige i haljine zapalio uz riječi da napušta svoju vjeru. U svakoj je župi stvarao probleme. Tijekom službe u Sikirevcima (danas općina Brodsko-Posavske županija) navodno je maltretirao župnika koji je zbog njega napustio službu.¹⁰⁵ U Hrtkovcima (selo u Srijemu) 1863. godine nije bio ništa boljeg ponašanja, ponovno je fizički nasrnuo na župnika.¹⁰⁶ Sljedeće 1864. godine, u Babinoj Gredi (danas općina županije Vukovarsko-Srijemska) zabilježen je još veći skandal – revolverom je prijetio župniku, ali i mještanima. Posljedice posljednjeg izgređa bile su odlazak župnika iz Babine Grede, ali i tromjesečni zatvor

¹⁰⁰ NAZ-NDS-spis br. 2648/1870., lokalni br. spisa 2526, fol. 5.

¹⁰¹ NAZ-NDS-spis br. 2648/1870., lokalni br. spisa 2526, fol. 5.

¹⁰² Odluka donesena na sjednici Duhovnog stola u Đakovu 20. rujna 1870., u: NAZ-NDS-spis br. 2648/1870., lokalni br. spisa 2396.

¹⁰³ Utvrđeno je kako je 1861. godine kartao, surovo se ponašao, skitao. Prijepis istrage čitan na sjednici Duhovnog stola u Đakovu 6. listopada 1870., u: NAZ-NDS-spis br. 2648/1870., lokalni br. spisa 2526, fol. 1.

¹⁰⁴ Navodno je učitelju prijetio riječima "daj da ubijem ovoga krmka", u: NAZ-NDS-spis br. 2648/1870., lokalni br. spisa 2526, fol. 1.

¹⁰⁵ NAZ-NDS-spis br. 2648/1870., lokalni br. spisa 2526, fol. 2.

¹⁰⁶ NAZ-NDS-spis br. 2648/1870., lokalni br. spisa 2526, fol. 3.

u đakovačkom sjemeništu i zabrana čitanja mise za Fučka.¹⁰⁷ Nakon izvršene kazne određen je za kapelana u Drenovcima (naselje na jugu Vukovarsko-srijemske županije), gdje je opet osuđen na 14 dana zatvora od vojnih vlasti zbog huljenja grkokatolika.¹⁰⁸ Nakon toga promijenio je još nekoliko župa (Gradište, Kopanica, Jankovci), a iz svake je bio potjeran zbog loših odnosa sa župnikom. Stoga je Duhovni stol u srpnju 1867. godine donio odluku da si sam nađe župnika koji ga želi kod sebe za kapelana. Kako ga nitko nije želio, tako je u srpnju 1868. odlučeno da mu se iz Zaklade nemoćnih svećenika isplaćuje mirovina koja mu je u ožujku 1869. uskraćena zbog ponašanja (psovao je Boga, pio, nije koncelebrirao, ispovijedao se, nosio reverendu), a trebala mu se vratiti samo ako župnik, župe u kojoj je boravio, pismeno svjedoči o poboljšanju ponašanja.¹⁰⁹ Budući da se i Metropolitanski duhovni stol u Zagrebu također žalio na njega i jer se sam potpisivao kao "raspop", također s obzirom na to da je širio nauk koji se dogmatski i disciplinski nije slagao s naukom Katoličke crkve (veće ovlasti kanonika, promjena ustroja Crkve), te je pisao pogrdno o svom biskupu (otpadnik, konjokradica, bezobraznik koji zaslužuje galge i konopac) i članovima stolnog kaptola (besposličari) nazvali su ga u dopisu "antikrist".¹¹⁰ Odluka da se degradira u status laika bila je utemeljena na kanonskom pravu.¹¹¹

Provođenje odluke o degradaciji Fučka u status laika priopćeno je Đakovačkom ordinarijatu,¹¹² satništvu grada Zagreba¹¹³ i Duhovnom stolu Zagrebačke nadbiskupije.¹¹⁴

Ostale Fučkove tužbe

Josip Fučko je osim svoje tužbe usmjerene protiv biskupa Strossmayera, koja je bila i obrana vlastitog ponašanja, također podnio ozbiljnu denuncijaciju protiv župnika iz Velike Blaža Mračića. Moguće je da je Fučko tužio župnika Mračića jer je mislio da je upravo ovaj njega denuncirao.

Tužbu je Fučko poslao Kapitularnom vikarijatu biskupije u ožujku 1870.,¹¹⁵ dakle nakon što je i sam bio predmet tužbe, a opisao je Mračića kao nepromišljenog pasti-

¹⁰⁷ Iako je odluku Duhovni stol donio 10. rujna 1864., mogla se izvršiti tek od 5. prosinca jer je Fučko otišao u Požegu i nije htio doći u Đakovo, u: NAZ-NDS-spis br. 2648/1870., lokalni br. spisa 2526, fol. 4.

¹⁰⁸ Kaznu je izvršavao u franjevačkom samostanu u Šarengradu, u: NAZ-NDS-spis br. 2648/1870., lokalni br. spisa 2526, fol. 5.

¹⁰⁹ NAZ-NDS-spis br. 2648/1870., lokalni br. spisa 2526, fol. 6.

¹¹⁰ NAZ-NDS-spis br. 2648/1870., lokalni br. spisa 2526, fol. 7 i 8.

¹¹¹ NAZ-NDS-spis br. 2648/1870., lokalni br. spisa 2526, fol. 10.

¹¹² Dopis na latinskom jeziku od 28. listopada 1870., u: NAZ-NDS-spis br. 2648/1870., lokalni br. spisa 2526.

¹¹³ Dopis satništvu od 28. listopada 1870., u: NAZ-NDS-spis br. 2648/1870., lokalni br. spisa 2526.

¹¹⁴ Dopis Duhovnom stolu Zagrebačke nadbiskupije poslan sa sjednice Duhovnog stola u Đakovu 6. listopada 1870., u: NAZ-NDS-spis br. 2648/1870., lokalni br. spisa 2526.

¹¹⁵ Kapitularni vikarijat je prostor pod jurisdikcijom kapitularnog vikara koji, pak, ima ovlasti izvršavati redovitu sudsku vlast koja je dana biskupu. Više o kapitularnom vikaru i njihovim ovlastima u: Belaj, *Katoličko crkveno pravo*, str. 235-237.

ra i narušavatelja braka.¹¹⁶ Tužba je proslijeđena vicearhiđakonu Augustinu Markoviću, župniku u Sesvetama, da istraži cijeli slučaj.¹¹⁷ U svibnju je Marković upozoren da mora čim prije poslati izvještaj, pod prijetnjom gubitka službe arhiđakona.¹¹⁸

Optuženi Mračić se pismeno očitovao Kapitularnom vikarijatu u lipnju 1870. godine. Odbacio je sve Fučkove optužbe (npr. Fučko ga je optužio da je uskratio crkveni pokop jednom pokojniku, a drugom je predugo čekao s pokopom, da je dovezao opatice u svoju crkvu, odgovorio djevojku od braka i s njom se sastajao, itd.) i detaljno razjasnio točke optužbe te se logičnim objašnjenjima opravdao.¹¹⁹ Njegovu su obranu vezanu uz optužbu da je uskratio crkveni pokop potvrdili i svjedoci u zasebnom dopisu.¹²⁰

Neutemeljenost Fučkovih tužbi je potvrdio i A. Marković.¹²¹ Nakon navedenih očitovanja odlučeno je kako Fučkova tužba nema osnovu te je određeno da mu se na njegov zahtjev vrate tužbe uz opomenu da više ne dosađuje vikaru sa stvarima koje ga se ne tiču.¹²²

Činjenicu da je Fučko "volio" tužakati dokazuje i njegovo pismo Metropolitanском duhovnom stolu u Zagrebu u kolovozu 1869. godine, nakon što je čuo da je denunciran zbog svoga ponašanja. U tom je pismu optužio nekoliko svećenika za pijančevanje, držanje žena kod sebe, župnika iz Velike Mračića da je optužen kod kotarskog suda zbog nagovaranja neke žene da se ne uda dajući joj lažna obećanja.¹²³ Cilj ovakva pisanja bio je prikazati svećenike i župnike u Đakovačkoj ili Bosanskoj i Srijemskoj biskupiji nemarnima i lošeg vladanja, ne samo kako bi opravdao sebe, nego vjerojatno i zato da bi možebitnog denuncijanta ocrnio.

Život Josipa Fučka nakon suspenzije

Nakon stavljanja Fučkovih tužbi *ad acta*, izgleda da mu unionisti ipak nisu okrenuli leđa s obzirom na to da je radio kao dnevničar pri Odjelu za unutarnje poslove Zemaljske vlade u Zagrebu, ni mjesec dana nakon suspenzije duhovnih vlasti, odnosno od 1. studenog 1870. do 31. ožujka 1871. godine.¹²⁴

¹¹⁶ Fučkova optužba Kapitularnom vikarijatu od 5. ožujka 1870., u: NAZ-NDS-spis br. 2648/1870., lokalni br. spisa 795, fol. 1-3.

¹¹⁷ Dopis na latinskom jeziku od 11. ožujka 1870., u: NAZ-NDS-spis br. 2648/1870., lokalni br. spisa 795.

¹¹⁸ Dopis na latinskom jeziku od 27. svibnja 1870., u: NAZ-NDS-spis br. 2648/1870., lokalni br. spisa 1455.

¹¹⁹ Dopis Mračića Kapitularnom vikarijatu od 2. lipnja 1870., u: NAZ-NDS-spis br. 2648/1870., lokalni br. spisa 1751, fol. 1-4.

¹²⁰ Očitovanje svjedoka od 4. lipnja 1870., u: NAZ-NDS-spis br. 2648/1870., lokalni br. spisa 1751.

¹²¹ Dopis Markovića Vikarijatskom konzistoriju na latinskom jeziku od 17. lipnja 1870., u: NAZ-NDS-spis br. 2648/1870., lokalni br. spisa 1751.

¹²² Dopis na latinskom jeziku od 24. lipnja 1870., u: NAZ-NDS-spis br. 2648/1870., lokalni br. spisa 1751.

¹²³ Fučko navodi točne datume incidenata u kojima su sudjelovali navedeni župnici i uglednici Katoličke crkve. Fučkovo pismo poslano iz Požege datirano s 30. kolovozom 1869., u: NAZ-NDS-spis br. 2648/1870., fol. 2-3.

¹²⁴ Potvrda ravnatelja Odjela za unutarnje poslove Zemaljske vlade o Fučkovom službovanju od 22. srpnja 1871., u: HR-DAZG-835, kut. 1, dokument 9.

U lipnju 1877./78. godine nalazimo Fučka kao slušatelja prve godine prava na Pravo-državoslovnom fakultetu Sveučilištu Franje Josipa I. u Zagrebu s primjerenim vladanjem i urednim pohađanjem predavanja.¹²⁵ Tijekom studiranja je očito bio u financijski nezavidnoj situaciji jer je uslijed siromaštva morao posegnuti za pomoći Humanitarnog zavoda koji mu je izdavao marke za pučku kuhinju.¹²⁶ Vjerojatno je upravo zbog loše financijske situacije bio primoran raditi tijekom studija, pa je zabilježeno kako je kao pripravnik radio kod odvjetnika Ottingera u Opatičkoj ulici u Zagrebu od lipnja do studenog 1878. godine. Odvjetnik je hvalio Fučkovo vladanje.¹²⁷ Financijskim nedaćama unatoč, uspješno je priveo kraju studij 1881. godine.¹²⁸ U korespondenciji Strossmayera i Račkog, Rački 1879. godine spominje Fučka koji studira pravo, ali više nema potporu zagrebačkog nadbiskupa.¹²⁹ Stoga se može zaključiti da mu je upravo unionistički orijentiran zagrebački nadbiskup Mihalović financijski pomagao tijekom studija.

Još pri kraju studija, 1880. godine, Fučko se zaposlio kao pisarnički dnevničar Zemaljskog financijskog ravnateljstva u Zagrebu, a prema njegovoj domovnici istu je službu vršio i 1887. godine.¹³⁰ Nadređeni su ga ponovno hvalili kao marljivog i sposobnog, a ponašanje je ocijenjeno kao "hvalevrijedno".¹³¹ Očito se Fučko u državnoj službi bolje snašao negoli u duhovnoj. Za pretpostaviti je kako je do kraja života radio u državnoj službi. Umro je u Zagrebu 16. kolovoza 1918. te je pokopan na Mirogoju.¹³²

Zaključna razmatranja

Tužbe koje je kapelan Josip Fučko podnio prvo duhovnim, a potom i svjetovnim vlastima protiv sebi nadređenog biskupa Strossmayera, rezultat su prvotnih tužbi na njegovo nevaljano i svećeniku neprimjereno ponašanje. Naime, nakon što je nepoznati denuncijant prijavio Fučka duhovnim vlastima zbog lošeg ponašanja, počinju Fučkove tužbe na biskupa. Ime denuncijanta ostalo je nepoznato, no s obzirom na povijest odnosa Fučka kao kapelana i župnika kod kojih je boravio na župama, bilo koji od njih ga je mogao prijaviti. Fučko je u trinaest godina svoje svećeničke službe promijenio mnoge župe (Vrpolje, Nijemci, Sikirevci, Hrtkovci, Babina Greda, Drenovci, Gradište, Kopanica, Jankovci), a iz svake je otišao u svađi sa župnikom.

¹²⁵ Potvrda od 26. lipnja 1878., u: HR-DAZG-835, kut. 1, dokument 5.

¹²⁶ Potvrda potpredsjednika Humanitarnog društva izdana Fučku kao studentu četvrte godine prava 26. svibnja 1881. u Zagrebu, u: HR-DAZG-835, kut. 1, dokument 7.

¹²⁷ Potvrda odvjetnika Ottingera od 16. veljače 1879., u: HR-DAZG-835, kut. 1, dokument 10.

¹²⁸ Apsolutarij sa svim položenim ispitima od 25. studenog 1881., u: HR-DAZG-835, kut. 1, dokument 8.

¹²⁹ Pismo F. Račkog biskupu Strossmayeru od 17. siječnja 1879., u: *Korespondencija Rački-Strossmayer*, knj. 2, ur. Ferdo Šišić, Zagreb 1929., str. 197.

¹³⁰ HR-DAZG-835, kut. 1, dokument 1.

¹³¹ Potvrda ravnateljstva pomoćnih ureda Zemaljskog financijskog ravnateljstva od 2. lipnja 1881., u: HR-DAZG-835, kut. 1, dokument 11.

¹³² Mirogoj tražilica pokojnika <http://www.gradskagrobља.hr/default.aspx?id=382> (pregledano 11. lipnja 2015.).

Fučko se opravdavao da je bio nesnosan samo kod loših župnika koji su vodili neuradan život kako duhovni tako i privatni, širili laži i praznovjerja s propovjedaonice i pokazivali despotizam. No, teško je povjerovati da je baš svaki župnik kod kojeg je bio Fučko bio problematičan.

Osim svađa sa župnicima, možda i veći problem u njegovom ponašanju bilo je često kartanje i pijančevanje po gostionicama, a neko je vrijeme sa sobom nosio i oružje. Ovakvo ponašanje duhovnicima bilo je strogo zabranjeno kanonskim pravom iz *Corpus iuris canonici*.

S druge strane, biskup Strossmayer svojim djelovanjem nije prekoračio ovlasti koje su mu dane prema *Corpus iuris canonici*. Štoviše, Fučkovo ponašanje imao je pravo sankcionirati i prije istrage dijecezanskog odvjetnika, što nije učinio.

Stoga motiv Fučkove tužbe protiv biskupa Strossmayera nije bio samo postupanje biskupa, jer je ono bilo sasvim u skladu s kanonskim pravom, nego je Fučko pokušao opravdati svoje loše postupke, a u prilog ovoj tezi ide i činjenica da je Fučko podigao optužbu nakon što je sam optužen i nakon što je trinaest godina bio svećenik i navodno trpio biskupovo nasilje. Ako je biskup Strossmayer doista bio tiranin, postavlja se pitanje zašto Fučko nije ranije reagirao?

U sukob je očito bila umiješana i politika, a nekoliko je činjenica koje to dokazuju. Tada je na vlasti bila unionistička vlada bana Levina Raucha kojoj je cilj bio pod svaku cijenu sklopiti nagodbu s Ugarskom, a opozicija je bila Narodno liberalna stranka u kojoj je biskup Strossmayer imao istaknuto mjesto. Fučko je taj sukob vješto iskoristio za pridobivanje podrške unionista protiv biskupa Strossmayera. Kontakti i dogovori s unionistima, prema pronađenoj arhivskoj građi, ostali su na usmenoj razini, a sam je Fučko u svojoj "pokajničkoj" fazi priznao biskupu Strossmayeru kako su mu Rauchovi suradnici nudili posao, a zauzvrat je trebao pisati protiv biskupa i ocrniti ga. Još jedan dokaz njihove suradnje je protuzakonito zaprimanje Fučkove žalbe bez biljega, zbog njegovog siromaštva, a razlog se svakako može potražiti i u činjenici da je tužba sadržavala optužbe protiv biskupa, a u postnagodbenu vrijeme ban Rauch se trudio diskreditirati svoje političke neistomišljenike, a posebno je u ovu skupinu pripadao biskup Strossmayer.

Osim razlike u političkim stavovima, problem je bio i u pogledima Fučka na dogmatska te disciplinska pitanja koja nisu bila u skladu s onima Katoličke crkve. U svojim dopisima Fučko je o položaju kapelana pisao i crkvenoj hijerarhiji – tražio je veća prava za kapelane te svojevrstnu federalizaciju crkvene hijerarhije, a takvi su stavovi više naginjali prema protestantizmu nego li katolicizmu. Štoviše, priznao je kako je skoro prešao na luteranstvo.

Valja također napomenuti kako Fučko nije tužio samo biskupa, u svojim se dopisima često obrušava na župnike Đakovačke ili Bosanske i Srijemske biskupije, a posebnu je tužbu sastavio protiv Mračića, župnika u Velikoj. U sastavljanju tužbi zacijelo mu je pomoglo solidno pravno obrazovanje koje je stekao na Pravoslavnoj akademiji, a zanimanje za pravo se može iščitati iz podatka da je nakon što je degradiran u status laika završio Pravni fakultet.

Protiv Fučka se kler Đakovačke ili Bosanske i Srijemske biskupije žalio u nekoliko navrata, a s obzirom na to da je imao neprimjereno ponašanje, ne čudi odluka Duhovnog stola u Đakovu da ga se degradira u status laika. Dakle, posljedica procesa protiv Fučka bila je njegova degradacija u status laika, a Fučkove tužbe civilnim i svjetovnim vlastima protiv biskupa, koje su trebale potaknuti sumnju na biskupa Strossmayera, stavljene su *ad acta*. Prema navedenom Fučko nije postigao željeni cilj. Biskup Strossmayer, pak, nije trpio posljedice zbog Fučkovih tužbi, pa čak ni od civilnih vlasti koje su u političkom smislu bile njegovi protivnici.

Budući da su posljedice za Fučka bile teške, pokušao ih je ublažiti pismom biskupu u kojem se okrenuo protiv dotadašnjih saveznika unionista i sada je njih krivio za svoj težak položaj. Tvrdio je kako su ga zaveli lažima i pokušao se nizom kićenih fraza dodvoriti svom biskupu, kako ga je prije nazivao, "tiraninu". Iz ovog postupka doznajemo mnogo o Fučkovom karakteru, očito je bio prevrtljiv i nedosljedan. No, biskup i Duhovni stol u Đakovu nisu popustili.

Nakon što je stavljen u status laika, Fučko se posvetio pravnoj karijeri. Završio je Pravo-državoslovni fakultet Sveučilišta Franje Josipa I. u Zagrebu, te je započeo karijeru kao pisarnički dnevničar Zemaljskog financijskog ravnateljstva u Zagrebu. U ovom razdoblju njegova života, prema sačuvanoj arhivskoj građi, nije bilo žalbi na njegovo ponašanje.

Zaključno, na pitanje iz naslova članka – radi li se o nevaljanom svećeniku ili nemarnom biskupu – na kraju možemo dati odgovor kako je ovdje ipak bio slučaj nevaljanog i neposlušnog svećenika, koji je optužujući nadređenog biskupa želio opravdati vlastito ponašanje. Uostalom i sam Fučko je priznao svoje neprimjerno ponašanje kojim je kršio kanonsko pravo propisano tada važećim *Corpus iuris canonici*.

Ana Biočić

A "Rogue" Priest or a "Negligent" Bishop? – The Complaint of Priest Josip Karlo Fučko against Bishop Strossmayer in 1869

Summary

On the basis of archival sources of the Croatian State Archive, the State Archive of Zagreb and the Archdiocesan Archive in Zagreb, this article investigates the complaint against Bishop Josip Juraj Strossmayer for neglect and a dishonest attitude towards the chaplains of his diocese of Đakovo. The complaint was addressed to spiritual authorities (the Metropolitan Spiritual Court in Zagreb and the vicar of the Archdiocese of Zagreb archbishopric) and civil authorities (the Ministry of Religion and Education of the Croatian Government in Zagreb), by the chaplain of the Diocese of Đakovo, Josip Karlo Fučko. Taking into account the fact that this affair is not mentioned in historiography at all, the aim of this article is to establish whether these accusations were true, and what the outcome of the process and the consequences for the plaintiff and defendant were. They are discussed in their wider historical and political context. In the first part of the article, biographical data on the plaintiff, Fučko, later connected to the complaint itself, are given. Specifically, Fučko was notorious for his whining and inappropriate conduct. The course of the events following the complaint is then reconstructed, as well as the consequences for both the plaintiff and the defendant. Fučko was degraded to the status of a layman, while there were no consequences for Bishop Strossmayer. It turned out that the complaint had a political background, because Fučko was in league with the ruling Unionists and wanted to blacken the name of Bishop Strossmayer in public. In the article, attention is also paid to contemporary ecclesiastical laws, in order to establish whether Bishop Strossmayer really had observed them or had broken them. At the end, Fučko's life after the complaint is also briefly presented.

Keywords: Bishop Josip Juraj Strossmayer, Josip Fučko, complaint, spiritual authorities, civil authorities, canon law, the second half of the nineteenth century, ecclesiastical history